

Argument: Nadcházející recese se v ničem nepodobá těm předchozím. Je třeba k ní přistupovat jinak

- CZ24 News | 1. dubna 2020

EU: Pandemie koronaviru představuje něco, co tu ještě nebylo. Její dopady na ekonomiku je třeba řešit jinak než dříve. Jak?

Na britském serveru *Taxresearch* se objevil článek politického ekonoma a odborníka na daňovou problematiku Richarda Murphyho věnovaný recesi, která zemi nevyhnutelně čeká v důsledku koronavirové epidemie. Autor v něm vyvrací tvrzení, že situace připomíná hospodářskou krizi 30. let; podle něj se v ničem nepodobá ani krizím z let 1987, 2001 nebo 2008. Všechny tyto krize měly společného jmenovatele: krach přehřátých finančních trhů. Ten měl za důsledek pokles poptávky, který vedl k problémům strany nabídky a z nich plynoucímu nárůstu nezaměstnanosti, přibližně podle následujícího schématu:

- finanční krach
- pokles poptávky
- reakce nabídky
- ekonomické problémy v důsledku znásobených účinků

Tentokrát je však podle autora cyklus odlišný. Krize začala reálným problémem v ekonomice: pandemií, která vytvořila nabídkový šok. Zavření obchodů a služeb způsobilo téměř okamžité problémy na straně nabídky, které vedly ke dvojímu typu problémů na straně poptávky. Na jedné straně to byl kolaps poptávky po určitém druhu zboží v důsledku uzavření provozoven, a na straně druhé vypuklo masové skupování (panic buying) omezeného sortimentu zboží. Teprve poté následoval pokles cen akcií. Schéma je tedy v tomto případě následující:

- příčina na straně nabídky
- reakce na straně poptávky
- následný finanční krach
- výhledově masivní ekonomické dopady v důsledku znásobených účinků

Čistý výsledek je tedy stejný, avšak cesta k němu je zcela odlišná. Přistupovat k této krizi stejným způsobem jako ke krizi 30. let je tedy podle autora zcela nevhodné.

Zatímco řešení krize z 30. let vyžadovalo podporu na straně poptávky, tj. zvýšení příjmu domácností, aby mohly utrácet a držet tak stranu nabídky v chodu, v současné době to není zapotřebí, protože lidé v zavřených obchodech prostě utrácet nemůžou. Potřeba je naopak, aby byly lidem zajištěny jejich základní potřeby. Je tedy nezbytné například:

- zajistit, aby lidé měli co jíst;
- zajistit, aby si udrželi střechu nad hlavou; nezbytné je prominout platby hypoték, komunální daně a nájmy;
- zachovat úvěrovou historii nedotčenou, aby po skončení krize mohli opět kupovat (vzhledem k ekonomice závislé na zadlužování); nutné je
- pozastavit také splácení jakýchkoli bankovních půjček, leasingu a kreditních karet;
- ať se bude dít cokoli, nechat lidi připojené k sítím, včetně mobilního připojení; vláda by proto

měla tyto náklady několik měsíců hradit;

- zrušit všechny platby např. komunální daně, daňových odvodů atd.

Cílem je zcela prostě udržet domácnosti solventní, bezpečné a vyživené.

To však podle autora není vše. Ke zotavení výhledově nedojde, pokud strana nabídky, tj. podnikání, během vynuceného ekonomického propadu zkolabuje proto, že ze strany vlády nezískala dostatečnou podporu, která by ji během krize udržela nad vodou; například namísto finančních injekcí a dotací získá pouze půjčky.

V současné době je proto prioritou zajistit, aby domácnosti disponovaly dostatečnými financemi pro pokrytí základních potřeb a zároveň zachovat v chodu co největší část ekonomiky.

Pro vyřešení této situace autor navrhuje následující:

- firmy by měly mít úplné daňové prázdniny;
- během tohoto období by se neměly platit odvody na důchodové pojištění;
- firmám by měla být poskytnuta podpora tak, aby si mohly ponechat všechny své zaměstnance, i když momentálně nemůžou pracovat;
- firmám by měly být umožněn odklad splátek úvěrů a odpuštění nájmu.

Pouze v případě, že se toto realizuje, existuje naděje na ekonomické oživení. Nebude-li fungování strany nabídky prioritou, můžeme očekávat velmi dlouhou a vážnou recesi.

Co se týče velkých firem (z nichž řada bude rovněž potřebovat pomoc), autor doporučuje tuto pomoc poskytnout pouze tehdy, bude-li splněno několik přísných podmínek, například že během krize nebudou propouštěni zaměstnanci, po uplynutí krize jim bude vyplácena tzv. living wage (důstojná mzda) nebo že se firmy zaváží ke standardům daňové transparentnosti a přestanou využívat daňové ráje. Žádný „oběd zdarma“ by se v jejich případě konat neměl.

Koronavirus představuje něco, co tu ještě nebylo, uzavírá autor. A zcela určitě je to jiná situace než ve 30. letech.